

MARIUS MIHET:
*e'*NTERVIU

ALEXANDRU ECOVOIU

foto: MB Ionescu-Lupeanu

MM: *Stimate domnule Alexandru Ecovoin, sunteți, întâi de toate, un om cărnii îi place discreția. Ați ales întotdeauna un soi de marginalitate, deși aveți prieteni, unii foarte apropiați, și între scriitori. Aveți, apoi, cititori devotați care așteaptă toate aparițiile dumneavoastră publice. Acum stați departe de forfota Bucureștiului. Poate prea departe. Cărțile dumneavoastră, de asemenea, privilegiază, fie în formă cronice, fie metaforizante, aceleași tipuri de izolări. Cum vă împăcați cu singurătatea și izolarea? Sunt ele indispensabile unui scriitor? Destinul să însemne oare împăcarea cu propria singurătate?*

AE: Cred că și perioada boemei, scurtă, am traversat-o tot cu discreție, am avut atunci companioni care pe acest teritoriu devastator erau adevărate embleme. Nu am încercat să devin și eu una. Mi-a fost suficientă experiența, fabuloasă. Am ales penumbra aproape totdeauna, mediu potrivit firii mele introvertite. Atunci când nu are probleme de sănătate, vine aici, la țară, și soția. Cititorii, îmi dau seama cu prilejul lansărilor, nu m-au uitat. Aflu printre cei prezenți și mulți tineri.

Ieșiri din singurătate sunt și călătoriile peste granițe. Ați fost tradus cu succes în străinătate. Încerc să fac un recensământ. Saludos (apărut în franceză, tradus de Michel Wattremez, în germană, tradus de Radu Bărbulescu – 2000, în spaniolă, tradus de Joaquín Garrigós – 2010), Cei trei copii Mozart (tradus în spaniolă de Joaquín Garrigós, în germană, de R.-F. Barth și Markus Kleininger – 2002), Ordinea (tradus în spaniolă de același Joaquín Garrigós, 2014). Alături de multe alte apariții în reviste și volume colective. Cum simțiți întâlnirile cu cititorii de dincolo de granițe?

Pînă în anul 1996, nu am avut pașaport. Aproape toate ieșirile au fost, apoi, prilejuate de invitații literare. Pentru lecturi cu public, lansări de carte. La Paris am lansat *Saludos*, sala a fost

arhiplină, dar am încercat o neașteptată tristețe. Doar câțiva scriitori români, dintre cei care locuiau în acest oraș, au fost prezenți. Unii dintre cei care nu au venit au motivat că nu doreau să se întâlnească acolo cu anumiți confrăți!... A venit, e drept – anume – o doamnă de la Bruxelles... În Germania, la astfel de manifestări au venit scriitori români și din localități destul de îndepărtate de locul în care era programat evenimentul.

Relația dintre ficțiune și realitate vă prilejuiește ample mistificări, sunteți un scriitor cu priză bună la parabolic. Cum comunică imaginarul dumneavoastră cu realitatea? Dar cu personajele?

Viața noastră este, în general, plină de ficțiuni. Ne închipuim mai tot timpul ceva. Construim scenarii în care distrugem sisteme ticăloase, alegem drept conducători doar cavaleri ai dreptății, câștigăm la loto sau prevedem apocalipse care nu vin. Un exemplu aparte este puntea dintre acțiunea din *Saludos*, pasajele pariziene, și ceea ce mi s-a întâmplat, peste ani, în acele locuri. Lucruri incredibile. Poetul Peter Srajer, care știa bine conținutul romanului, a fost de față, poate confirma... Și alte persoane care citiseră cartea au fost acolo și mirarea acestora nu a fost mai mică... Nu mai călcaseam niciodată prin acele locuri, dar au fost multe suprapuneri incredibile... Spațiul nu îmi permite să extind explicațiile.

Cărțile apărute în străinătate au avut succes. Amintesc doar țări câștigătoare pentru dumneavoastră, cu ecouri sonore: Spania, Germania, Franța, Columbia... Nu știu alți scriitori români contemporani care să se fi bucurat de ediții mai numeroase într-o țară străină... Aveți mai multă încredere în criticii și cititorii străini?

De exemplu, una din revistele literare fanion din America Latină, *El Malpensante*, Columbia, unde mi s-a publicat în anul 2004 proza *Caligraful*, ține un top 5 al celor mai citite pagini, în timp. Proza menționată este de ani de zile pe locul doi. În acest interval de timp au semnat în revistă nume importante, pot fi văzute edițiile on-line, identice cu acelea pe suport de hârtie, ambele cu o grafică excelentă... În alte spații literar-geografice, aprecierile se raportează strict la text. Acasă mi s-a spus odată: Vezi cine îți face prefața cărții, pentru că s-ar putea să fie un critic neagreat de către o parte dintre confrăți. Și nu va fi bine pentru carte. Am fost mirat... De atunci – și nu e bine – am hotărât să public fără prefață.

Romanele dumneavoastră pornesc de la scenarii universale permanent subminate, așa încât ai impresia că toată construcția este gândită simultan cu subterane laborioase. Marele Călător, Sey Mondy, Magistratul, Custodele,

Mentorul, Filip și alți protagoniști de acest fel întruchipează conglomerate simbolice ale locului comun. Dar și ale unor colectivități. Din crusta aceasta moștenită, ei vor să evadeze, să-și redefinească destinul – de bună seamă unul ales, superior, atipic. Care sunt sensurile unicității? Ce anume o alcătuiește? Dar verosimilul? Cum comunică ele?

Romane în care încerc să deslușesc adevăruri universal valabile, pe măsură ce scriu mi se limpezesc o seamă de lucruri, mă aflu într-o nesfârșită călătorie inițiată. Pozitive sau negative, sînt personaje angajate, cred ferm în ceea ce întreprind. Izbutesc sau nu. Cele mai multe, nu. Cele câștigătoare l-au învins pe autor. Sey Mondy, de pildă... I-am lăsat libertăți care s-au întors împotriva mea. M-a cărat zeci de ani prin lume, m-a și răsplătit, e drept. *Saludos*, cartea, a pornit pe urmele personajului, a fost tradusă în mai multe țări iar întâmplările pariziene, de care doar vag am amintit, mă fac să cred că Marele Călător încă îmi desenează trasee...

Care sunt secretele sau formulele misterioase prin care un om îi fascinează pe ceilalți? În ce constă acest tip de putere? Să fie oare aceasta chiar definiția scriitorului?

O anume dispunere a cuvintelor... Nimic altceva. Acestea, apoi, se ocupă de rest. Simplu, nu? De fapt, mai complicat ca la 6 din 49! Am încercat să răspund sub o formă lejeră la o întrebare la care nu am un răspuns. Scriu. Știe o pasăre care e secretul sunetelor pe care le scoate? Cam așa. Doar că pasărea redă perfect partitura... eu sînt cel mult compozitor, interpretul meu este cititorul. Mai este și criticul, interpretul autorizat... Asta în ceea ce mă privește. Fiecare scriitor poate să se autodefinească diferit; scriitorul – modest ori important – este o Voce. Sînt un mare consumator de poezie. Și cel mai neînsemnat poet are un vers genial, e convingerea mea.

Filip, din Ordinea, încearcă să schimbe ADN-ul politic și social al comunităților din paradigma balcanică. Deopotrivă naiv și arivist, fascinat de putere, el imaginează utopia armoniei protejate de disciplină. Nimic mai greșit în lumea desfătărilor și a dezordinii ordonatoare. Cum ați gândit Ordinea? Unde credeți că dospește cel mai bine intriga, în ce condiții?

Nu izbuteste. Din păcate, semne ale unor regimuri politice discreționare sînt evidente și în spații cu democrații socotite model. Apar, sub forme aparte, tot mai multe constrîngerii. Mai periculoase decît în utopica încercare a lui Filip. Puterea înseamnă control. Cetățeanul este tot mai supravegheat. E doar un început. Am gândit *Ordinea* ca pe un semnal: haosul e motivul invocat, provocat chiar de doritorii de ordine. Ordine locală. Mondială, mai ales.

Mărturiseați odinioară că vă identificați cu personajele. Sau îmbrăcați pielea lor. Nu știu dacă din necesitate sau din nevoia de locuire. Să fie, oare, amândouă? De ce ați simțit nevoia să motivați eșecul din planul lui Filip? Sau v-a interesat mai degrabă întregul proces al prăbușirii? La urmă, unul dintre mesaje mi s-a părut că ține și de înfrângerea neofitului, a inocentului aflat pe un teren minat de când lumea.

Intru pe cât pot în pielea lor, elaborarea mă contaminează, pierdem împreună, reînviem, murim. Ne zbatem, personaje și autor, să supraviețuim. Agonizăm. Cîștigăm rar. Ca în viață. Pentru credibilitate, mi se pare necesară o identificare. Măcar puțin să te simți magistrat, vînător de lupi albi, copil-Mozart, Filip, Sey Mondy...

Filip dorește să aducă ordine într-un spațiu bulversat de haos. Soluția lui este extremă: dictatura. Sînt născut într-o dictatură, în plin război. Am trăit prea mulți ani sub alta. Nu vreau sa sfîrșesc sub încă una. Haosul generează Salvatori ai patriei, patriilor. Extremismul de dreapta, stînga, naționalismul, formă particulară a celor două, sînt în ascensiune evidentă în lume. În *Ordinea* nu dau soluții. În nici o carte nu fac asta. Doar formulez probleme, propun exerciții de imaginație. Semnalez. Sînt un observator, nu un militant. Un minus pentru mine. Acesta sînt. Dar *văz monstruos*, cu voia lui Nenea Iancu...

Probabil că Sigma a tulburat cel mai mult apele receptării. Și e firesc, dat fiind mesajul polivalent al cărții. Între religiile importante, creștinismul ofertează interpretările; dar e și cel mai închis în privința modernizării. Firește că orice abordare se lovește mai devreme sau mai târziu de incidente tulburătoare. E clar că vă place să mișcați lucrurile, să stârniți dezbatere. Să intrigați fără extravagănță. Probabil că orice scriitor are ambiția să detoneze locul comun. Care credeți că sunt căile cele mai profitabile artistic, literar, ideologic pentru asemenea provocări adresate cititorilor?

Nici acum nu s-au liniștit. Premiata de Asociația Scriitorilor București, atacată, disecată, apreciată, reeditată de Polirom. Debateri tv, radio, în presa scrisă, propuneri ferme pentru traduceri. O traducătoare din Franța m-a căutat la București, doamna Iolanda Malamen, distinsa poetă, a înlesnit întîlnirea, dar, nu după multă vreme, traducătoarea, recitind, mi-a scris că îi este teamă să tălmăcească romanul! Chiar așa a formulat! A mai promis un traducător italian, dar a spus că un anumit public are anumite sensibilități... În Italia, un site important prezentase cartea amplu, pagina a fost scoasă... Romanul este în prezent pe lista de posibile traduceri a domnului Joaquín Garrigós, în Spania... Există și o dramatizare după roman, refuzată de teatre importante din București. O distinsă personalitate a teatrului

românesc, o doamnă, a spus, metaforic, desigur, că “așteaptă o punere în scenă pentru a vedea cum se dă foc teatrului și sînt omorîți actorii”... Am fost invitat pentru un interviu, obiect *Sigma*, la Radio France Internationale, România. A intervenit în direct purtătorul de cuvînt al BOR, civilizat, dar fără argumente, dorind doar amendarea subiectului. Asta pentru că, după cum a reieșit din scurta discuție în direct, nu citise cartea pînă la capăt. Altfel ar fi fost interpretată. I-am propus o întîlnire tot la RFI, nu a refuzat, moderatorul a agreat ideea, dar, după ani, încă mai aștept. Am fost contactat de teologi, de seminaristi, de preoți, ne-am întîlnit, discuțiile pe marginea cărții au adus înțelegere între părți, nicidecum conflict, așa cum se conturase la diferite lecturi sumare. La lansarea ediției a doua au fost prezenți în sală, la Cărturești, și teologi, și preoți, unul dintre preoți chiar a vorbit, cunoștea bine cartea, a avut un discurs obiectiv, memorabil. Oricum, în anumite zone – și nu doar de cult – romanul, datorită subiectului, nu este agreat... S-a scris despre carte, deosebit de elogios, în Germania, Israel, Italia...

Referitor la ultima parte a întrebării: filmul. Are un public larg, imens uneori, care, în aproximativ două ore, își face o părere... Cartea cere timp, cititul adevărat e o muncă. Pentru unii, divertisment... Pentru alții, tot mai mulți, nimic. Pierdere de vreme. Parafrazînd o reclamă, spun uneori: cititul dăunează grav sănătății. La care adaug: iar scrisul e mortal!

În După Sodoma activați o problemă contestată tot mai mult astăzi. Etica libertății (mai există ea astăzi?). Etica, pe de-o parte, poate fi oricând contestată de corectitudinea politică iar libertatea se afirmă paradoxal: ori e întinsă pînă dincolo de orice raționament, ori e limitată chiar sub protecția democrației... Paradoxul dumneavoastră are de-a face cu faptul că, deși trăiți retras și vă securizați intimitatea, vă dovediți în ficțiune un cunoscător al nuanțelor din contemporaneitatea imediată. Ce vă atrage atât de mult la actualitate? Cum de n-a ajuns ea să vă dezguste?

Cine, ce for, ce instanță juridică, politică – politică, mai ales – are autoritatea morală să hotărască infailibil ce este ori nu corect politic? Și să solicite sancțiuni?! Un mod silnic de îndemn la autocenzură! În sistemele socotite cele mai democratice! *Politically correct!* Frîna gîndirii libere, încercarea de intimidare a celor obișnuiți să gîndească alții pentru ei. Și dacă totuși există – și cred că există undeva acest nucleu diriguitor – cum se numește?, unde se află?, cine sînt aleșii și, mai cu seamă, cine îi numește ori alege? Și în baza cărui drept monitorizează?

Mai călătoresc, rar, e drept; observ, compar, trag concluzii... Citesc pe internet, zilnic, multă presă – de toate culorile, pentru că

nu izbutesc să o disting pe aceea independentă, dacă mai există...
Îmi fac păreri nepartizane, unele dintre acestea, desigur, eronate...
Pentru că, după cum sînt prezentate anumite situații, evenimente,
nu mai poate fi separat adevărul de minciună.

Mă întrebați ce mă atrage atît de mult la actualitate. Nu
mă atrage, sînt prins în nămolul ei.

Dacă mă dezgustă? Uneori, sînt dezgustat de mine. Sînt
pe măsura lumii în care trăiesc, nu pot să o schimb, nu pot să o
urăsc, nu am organ.

Ce (mai) este iubirea?

Este!

Personajele dumneavoastră au sens în orice societate. Mesajele lor sunt universale. Însă, indiferent de personaj, ceva-ceva rămâne indecis. Cultivați, cu alte cuvinte, un mister ce rămâne, la un anumit nivel, indescifrabil. Care ar fi mijloacele prin care un individ poate să fie deschis până la capăt și cum mai putem securiza intimitatea într-o epocă a imposibilității ei?

Intimitate într-o lume plină de camere video, de microfoane, de presă de senzație, de supraveghetori supercalificați în înregistrarea și stocarea oricărei convorbiri telefonice, a oricărui e-mail? Ești, oricît nu ai vrea, în fundul gol. Ai ceva de ascuns. Orice om are ceva de ascuns! Că îl doare burta, că suferă din pricina unei iubiri nefericite, că are un proiect, o invenție, un subiect literar... Intimitatea e un termen tot mai relativ. Iluzoriu, aproape. Încă mai avem un strop. Eu, unul, mor la timp...

Pentru dumneavoastră – și ați demonstrat-o –, viața se identifică nu o dată cu jocul și competiția. Am aflat de curând că sunteți și un pasionat columbofil. De unde acest atașament pentru porumbei?... Fiindcă nu pare doar un simplu hobby. Care e povestea din spatele competiției?

E o veche pasiune. Porumbeii au gingășie. Ceea ce tot mai mult lipsește în jurul nostru. Au devotament. Cuibul, perechea, puii lor îi fac să se întoarcă acasă. În intimitatea lor. Sînt păsări gregare, se simt bine în stol, dar și mai bine în cuibul lor, apropo de intimitate. Cresc numai porumbei voiajori. Cu un club columbofil, particip, limitat de timp, la unele competiții de distanță. Cronometrarea se face electronic. Distanțele sînt stabilite prin GPS la metru. Un concurs cu lansarea din Krasnodon, de pildă, măsoară, pînă în zona în care locuiesc și îngrijesc acești porumbei, fix 1117,513 kilometri. Anul acesta, la concursul menționat, o porumbiță din efectivul meu a sosit prima pe club. La sosire, am sărutat-o. Tot în acest sezon competițional, o altă porumbiță a sosit prima din circa 1700 de porumbei, de la o

distanță de peste 630 de kilometri. Din păcate, aloc prea puțin timp acestei pasiuni.

Există vreo formă de corupție spirituală căreia nu-i putem face față? Ce anume poate strica un prozator talentat? Care este cel mai mare pericol al deturnării lui?

Politica, în primul rând. Uneori, gazetăria. Pentru unii, gazetăria este sursă de inspirație, pe alții îi îndepărtează prea mult de rostul lor inițial.

Astăzi, ca ieri, se spune despre scriitori că sunt ființe ciudate, așa cum cred unii, sau sunt niște persoane umflate de ambiții și invidie, după cum cred alții. Care mai este legătura dumneavoastră cu lumea literară? Vă considerați un scriitor nedreptățit de critica literară?

Scriitorul, în general, nu este o ființă comodă. Mai mereu nemulțumită. Vizionar, prin esența îndeletnicirii sale, scriitorul caută sub coaja lucrurilor. Dacă nu izbutește, încearcă, deranjează, strică reguli, obiceiuri. Ambițiile și invidiile sînt inerente într-un asemenea spațiu valoric. Se cunosc însă și mari prietenii literare și autori de o mare modestie. Sau ticăloși. De aceea e necesară separarea operei de autor. Altfel, se plusează ori se scade unde nu trebuie. Cît despre legătura mea cu lumea literară... Tot mai restrînsă. Ajung rar în București, stau puțin. La târgurile de carte întîlnesc mulți colegi. Ne bucurăm, dar am început să ne împușinăm... Despre criticii mei, numai de bine... Chiar dacă uneori nu au scris favorabil... Și pentru critici tot timpul va fi acela care va valida ori nu păreriile avute despre autori... Sînt absolut necesari.

Cum este cititorul dumneavoastră ideal?

Cultivat, în primul rând. Cu imaginație. Care interpretează. Reinterpretează. Participativ. Onest în aprecieri, bune sau nu.

Fugind din oraș este ca și cum te-ai sustrage timpului. Ce este acum timpul pentru dumneavoastră? Ați găsit vreo definiție, vreun confort existențial în privința lui? Dar în cărțile dumneavoastră?

Dacă găseam vreo definiție confortabilă, nu mă apucam să scriu cartea pe care o am în curs de finisare. Am publicat un fragment în primul număr al revistei **PROZA 21**. Nu există timp, doar o anumită cantitate de oxigen pe care apucă fiecare să o respire.

Cu siguranță sunteți un om căruia îi plac provocările. Vă rog să ne povestiți care a fost sau care ar fi putut fi cea mai însemnată provocare, afară de cele ale morții și vieții.

În clasa a doua, învățătorul, domnul Vuiescu, ne-a dat drept temă pentru acasă o compunere despre iarnă. Am scris-o pe înserat. Priveam pe fereastră zăpada, fulgii rari, un amurg roșiatic. Am mai pus de la mine ceva vînt, un urlet de lup, împușcături. Caietele au fost, a doua zi, adunate, compunerile citite și apoi comentate în fața clasei. Învățătorul mi-a spus că nu am scris-o eu... Nu am priceput... A repetat. Am izbucnit în plîns, nu mă puteam opri. Am țipat: Am să scriu cîndva o carte! Aproape toată clasa a rîs. Învățătorul, nu. Desigur, o izbucnire, nicidecum, din momentul acela, un scop... Poate, în subconștient s-a imprimat ca o provocare...

Care sunt amintirile care se revarsă brusc cînd vă gândiți la părinții dumneavoastră?

Sărbătorirea zilei de 21 mai. S-au numit Constantin și Elena... M-au iubit mult, dar nu au fost mulțumiți de viața mea, de apucăturile mele literare, care mă duseseră la un moment dat într-un impas...

Mama dorea să ajung inginer sau doctor; tata, care a fost un foarte bun chitarist și mandolinist – a cîntat în fostul ansamblu al Teatrului Giulești –, vroia să ajung pianist. Am avut, cîțiva ani, profesori buni. Mama avea o voce plăcută, cîntam uneori toți trei un vals din opereta *Silvia*. Cei doi s-au despărțit, pianina a fost vîndută, s-a ales praful. Am zilnic un gînd îndreptat spre ei, spre cerul în care cred că s-au regăsit. Încă mai pot interpreta la pian acel vals... Împreună cu ei. Restul s-a șters, nu cred că mai pot citi o partitură...

Ce i-ar spune Alexandru Ecovoiu din prezent lui Alexandru Ecovoiu de acum 30 de ani?

Cum făceai atunci de îți era bine și cînd îți mergea rău? Ți-ai cam bătut joc de anii aceia, ba chiar și de încă vreo zece, cincisprezece, mai înainte. Erai tare și cînd simțeai că ești slab. Încă tînar, uitai că nu vei fi așa mereu...

Vă mulțumesc! ■

ALEXANDRU ECOVOIU (1943, București) este autorul mai multor romane: *Călătoria* (Albatros, 1984), *Saludos* (EST, 1995 – Premiul Uniunii Scriitorilor din România, Premiul Observator München, reeditare Gramar, Polirom), *Stațiunea* (EST, 1997 – Premiul Academiei Române), *Sigma* (Cartea Românească, 2002 – Premiul Asociației Scriitorilor din București), *Ordinea* (Polirom, 2005), *După Sodoma* (Polirom, 2012 – Premiul Filialei București Proză a Uniunii Scriitorilor). A semnat de asemenea și două volume de povestiri: *Fuga din Eden* (Albatros, 1984), *Cei trei copii Mozart* (Cognitum, 2001). Scrierile lui au fost publicate de edituri din Spania, Germania, Franța, Serbia, precum și de reviste literare din Columbia, Mexic sau Olanda. ■

[Alexandru Ecovoiu a menținut în răspunsurile sale grafia pe care o folosește de obicei.]

MARIUS MIHET

Critic literar, eseist.

Lector universitar. ■

expansion pack
PROZA 21
citește nr. 1/2015

[Revista noastră a publicat în numărul 1/2015 un fragment de roman semnat de Alexandru Ecovoiu. <http://www.proza-21.eu>]